

ügyel minden fontosabb mozzanatra. Oktatásmódján a biológiai alaptól indul ki, leírja, mint tehetünk megfigyeléseket az iskolateremben, az iskolakertben, a szabad természetben. Kifojtja a természetrajzi gyűjtemények jelentőségét, beszél a képek felhasználási módjáról, de még jobban az alkalomadtán táblára vetett ügyes rajzokról.

A természetrajzi oktatás keretébe illeszti be az egészségktan elemeit. Nagyon helyes módszer ez, mivel önálló iskolaorvost nagyon kevés falusi iskola tarthat, azért legalább a mindennapi élet egészségtanának alapelemeit tárja fel nekik a tanító. Természetesen azt csak akkor lehet tenni, ha a tanítóképzőkben alapos egészségügyi oktatást nyertek a tanítójelöltek. Sok téves ismeretet csak így szüntethetünk meg a nép között. Ezekhez csatlakozik a fizikai tünemények ismertetése, mert köztük is sok olyan van, amelyekkel majdnem mindennap találkozunk és mégsem ismerik őket.

Mindenütt azt vesszük észre, hogy Rude ügyesen válogatta ki mindazt, amire a mindennapi életben szükségünk van. Nem keres hozzájuk bonyolult módszereket, hanem a legegyszerűbb, legvilágosabbat választja. Tapasztaljuk ezt nemcsak a földrajz és természetrajz módszereinek ismertetésében, hanem a következő fejezetekben is, ahol a számtan mértan, írás, rajz, ének és testgyakorlás módszereit taglalja. A munkák egész tömegét sorolja fel minden fejezet után, amelyek mind az illető tárgykörre vonatkoznak. Válogathatnak köztük a tanfériak, kiki a saját szükséglete szerint. Nemcsak ajánlatos, hanem szinte szükségszerű az ilyen módszertani munkák olvasása, mert új gondolatok, új tervek, beosztások tárulnak az olvasó elé, amelyeknek tanító és tanítvány egyaránt hasznát láthatja csak.

Dr. Horváth Károly.

*

R. Schulze: Aus der Werkstatt der experimentellen Psychologie und Pädagogik. Leipzig, 1909.

Azoknak, akik nem elégsznek meg a kísérleti lélektan és pædagogia újabb eredményeinek egyszerű tudomásul vételével, hanem maguk is szeretnének egyik-másik probléma mélyébe tekinteni, vagy akik a pusztán megfigyelésnél biztosabb eljárással óhajtanak növendékeik lelki világába tekinteni, de nincs alkalmuk a szükséges eszközökkel és módszerekkel megfelelő laboratóriumban megismerkedni, azoknak jó szolgálatot tesznek e könyvnek illusztrációkkal megvilágított útmutatásai. Haszonnal forgathatják azok is, akik a középiskolai lélektan tanításban kívánnak helyet juttatni a sokáig már nem nélkülözhető kísérletezésnek. A mű mintegy száz készüléknek a leírását és használati utasítását s vagy kétszer annyi kísérlet ismertetését tartalmazza.

Bevezetésében számot ad a lélektani kísérlet alapelveiről, a fizikai, biológiai, pszichológiai mértékmeghatározásokról; ezután áttér a lélektani mérési módszerekre, majd sorba veszi a lelki élet összes jelenségszoptjait körében végezhető fontosabb kísérleteket.

Kevés kivétellel elégséges felvilágosítást nyújt mindazokról a kísérleti vizsgálódásokról, melyek segítségével a tanulók lelki készségeit, tehetségeik mértékét és minőségét a tudomány mai eredményei által rendelkezésünkre bocsátott eszközökkel kikutathatjuk s így hozzájuk közelebb férközhetünk.

Két hiányát azonban nem mellözhetjük hallgatással a könyvnek. Mindkettő abból származik, hogy a szerkesztő nem vette kellőleg tekintetbe az iskola szorosabb igényeit. Az ismertetett kísérletek között több van olyan, melyek egy rendesen felszerelt középiskola fizikai szertárában található eszközökkel vagy azokból összeállítható készülékekkel is végezhetőek. Erre nézve tehát nagyon hasznos lett volna néhány útbaigazítással szolgálni, mert a kezdő kísérletező nem egykönnyen jó rá azok összerakásának módjára (hacsak nem fizikus), a könyvben felsorolt készülékek legtöbbje pedig meglehetősen drága, amelyenkből az iskola csak időről-időre szerezhet be egyet-egyet.

A másik hiányosság a tanulásban oly nagy fontosságot játszó, emlékezeti körébe tartozó kísérleteknek jelentőségükhöz mért csekély terjedelmű tárgyalása.

A látó és halló-típus megkülönböztetésének, az egészben és részletekben való tanulásnak kísérleti vizsgálata s az ebből levonható tanulságok a kutatók szerint nagyon fontos és határozott követelményeket támasztanak a tanulás módjára nézve.

Meumann, az emlékezetről szóló műve második kiadásában (Ökonomie und Technik des Gedächtnisses, II. Aufl. 268. l.) azt mondja, hogy az iskolai tanulás ma nemcsak nem gyakorolja a növendékek emlékezőtehetségét, hanem szinte gátolja annak fejlődését. Kísérletei szerint tanulóink emlékezőtehetségének teljesítő képessége megfelelő-eljárással a mainak kétszeresére, sőt háromszorosára volna emelhető.

Egy olyan tekintélyes tudósnak, mint Meumann, lesújtó kritikája kell, hogy gondolkozóba ejtsen s vizsgálódásokra és javításokra indítsion.

Schulze könyve e tekintetben csupán a legszükségesebbet nyújtja, mely csak bevezető gyakorlatnak válik be; alaposabb vizsgálódások végrehajtása céljából tehát kiegészítésre szorul.

V. S.